
Før Cannae

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Før Cannae	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5

Før Cannae

Kilde Munk, Kaj. 1943. *Før Cannae*, København: Samlerens Forlag. Særtryk af *Bogrevyen*, december 1943 (oprindeligt september 1943).

Indledning

I det besatte Danmark blev forholdene værre år for år, og det blev pga. censuren stadig mere vanskeligt at offentliggøre arbejder af Kaj Munk. Skuespillet *Før Cannae* var udset til publicering i *Bogrevyens* septemhernummer 1943, men der skulle gå endnu et par måneder, før udgiverne fik samlet mod til sig. *Før Cannae* blev det sidste dramatiske arbejde af Kaj Munk, som fremkom på tryk i hans navn, mens han var i live. Efter befrielsen opførtes skuespillet på Det kgl. Teater, urpremieren fandt sted d. 25. oktober 1945.

Før Cannae er en enakter, dvs. at det skulle spilles i løbet af ca. et kvarter. Året forinden havde Munk med *De Herrer Dommere* (1942) sat nye dramatiske standarder med den korte form. Enakteren skulle vise sig fremragende til mere uforstyrret at undersøge ét problem, én sag under en skarp, højkoncentreret og tveægget dialektik. Dette sker i høj grad i *Før Cannae*, som må betegnes som et af Munks allerbedste skuespil overhovedet, men også enakteren *Ewalds Død* (1943) er af høj kvalitet og intensitet.

Handlingen foregår i år 216 f.Kr., natten før det historisk berømte slag ved Cannae i Italien, hvor den fønikiske feltherre Hannibal slog romerne, selvom hans hær var langt underlegen i tal. Munk lader – i øvrigt uden historisk belæg – den romerske feltherre Fabius Maximus aflægge et uofficielt besøg i Hannibals lejr. Fabius var af romerne valgt til diktator i den farefulde situation, men havde gjort sig upopulær ved sin henholdende krigsførelse, der skaffede ham smædenavnet ‘Cunctator’ (Nøleren). I skuespillet kommer Fabius i ly af natten for at tale fred med Hannibal. Man har ofte – og med rette – sammenlignet Fabius med Churchill og Hannibal med Hitler. Her tager Munk tydelig stilling mod diktaturet.

Skuespillet kan betegnes som en kort, intens ordduel med stor sproglig og retorisk kvalitet fra begge parter, hvor en højspændt eller skæbnesvanger situation – ligesom i *Ewalds Død* eller *De Herrer Dommere* – skal finde sin afgørelse.

Før Cannae

1. Akt: I

Telt i den puniske¹ Lejr i Cannae². 2 Officerer holder Vagt.

- (1) DEN FØRSTE: Taler han i Søvnne derinde?
- (2) DEN ANDEN: Han taler i hvert Fald. Men vist ikke i Søvnne. En af hans Generaler spurgte ham engang, om han aldrig sov. Han svarede: ”Naar jeg har indtaget Rom, vil jeg sove.”
- (3) DEN FØRSTE: Saa nærmer Tiden til hans Middagssøvn sig med Stormskridt.
- (4) DEN ANDEN: Hvor mange Mand regner du med, der staar over for os?
- (5) DEN FØRSTE: Ved du det?
- (6) DEN ANDEN: Ikke over 80.000.
- (7) DEN FØRSTE: Og vi er 50.000. Vi er med andre Ord en knusende Overmagt.
- (8) DEN ANDEN: Saa længe *Han* fører os.
- (9) DEN FØRSTE: Hvad gætter du paa, han vil gøre med Rom? Brænde hele den raadne Pestbule af?
- (10) DEN ANDEN: Jeg glæder mig til at se, hvordan Senatorerne vil virke i Rollen som Slaver. Jeg regner deres verdensberømte Værdighed for det kraftigste Tegn paa Degeneration³. Deres aareforkalkede Sjæle formaar simpelthen ikke at reagere.
- (11) DEN FØRSTE: Nu ler han derinde.
- (12) DEN ANDEN: Han morer sig over det Svar, han lod overrække Fabius⁴ i Aftes.
- (13) DEN FØRSTE: Fabius? Romernes Feltherre?
- (14) DEN ANDEN: Ved du det ikke?

¹*puniske*: Ordet er afledt af ”fønikierne” (Phonikes), et folk, hvis mest kendte koloni var Karthago, som i vore dage ville have ligget i udkanten af Tunis (”ny by” på fønikisk). Byen og kolonien var særdeles vigtig strategisk set og var et vidtfavnende handelscenter, men byen blev totalt udsløttet i år 146 f.Kr. af romerne, som resultat af en konflikt de to folk havde haft med hinanden i knap hundrede år - en konflikt, der faldt i tre hovedpunkter: 1. puniske krig (264-241 f.Kr.), 2. puniske krig (218-201 f.Kr.) og 3. puniske krig (149-146 f.Kr.). Handlingen i Munks skuespil foregår aftenen før ”Slaget ved Cannae”, det største slag i 2. puniske krig med ca. 130.000 soldater, der fandt sted i august 216 f.Kr. [BOE & DSD]

²*Cannae*: Landsby i det sydøstlige Italien ved floden Anfidus. [BOE]

³*Degeneration*: Kommer af det latinske ”degenerare” (vanslægte) og betegner typisk et yngre slægtled, der sammenlignet med ældre viser ringere kraft dvs. forfalder i legemlig eller åndelig henseende, jf. fransk ”dégénération”. [ODS]

⁴*Fabius*: Quintus Fabius Maximus Verrucosus (d. 203 f.Kr.), romersk feltherre og flere gange udnævnt til konsul. Under den 2. puniske krig fik Fabius tilnavnet ”Cunctator” (nøleren), fordi han anlagde en vigende, geografi-intelligent og nålestiksagtig militærstrategi ikke ulig guerillakamp, da romerne flere gange led katastrofale nederlag i de store åbne slag mod fønikierne (bl.a. i Cannae) - eksempelvis var fønikiernes frygtindgydende kavaleri fuldstændigt ubrugeligt i kuperet, bjergagtigt terræn. [BOE]

- (15) DEN FØRSTE: Gamle Fabius sendte Bud herover og tilbød ham en Forhandling med frit Lejde for ham til den romerske Lejr. Og hvad svarede han saa?
- (16) DEN ANDEN: At Fabius kunde faa frit Lejde til *vor* Lejr; blev det Lejde brudt, var Skaden jo ikke saa stor.
- (17) DEN FØRSTE: Hahaha. Hvilken storartet Fornærmelse! Den har Romerne ikke svaret paa?
- (18) DEN ANDEN: Den er simpelthen ikke gaaet op for dem endnu. Den (*peger paa Hjernen*) fungerer jo langsomt derovre. Du livsglade Jupiter⁵, hvad ligger vi her og roder efter? Hvorfor er *vi* ikke gaaet til Angreb, naar *de* ikke vil eller tør?
- (19) DEN FØRSTE: Det skal jeg sige dig. Det er, fordi han venter paa, at de skal faa trukket saa mange Folk sammen som overhovedet muligt, for at han kan faa Lejlighed til at levere et knusende og afgørende Slag.⁶ Jo flere de er, jo bedre for os, des flere er der at ødelægge. — Hvad nu? hvad er der paa Færde?
- (20) EN ADJUDANT: Det er — det er —
- (21) DEN FØRSTE: Men saa saml dig dog, Mand!
- (22) ADJUDANTEN: Det er — der er — Romere i Lejren.
- (23) DEN ANDEN: Romere? — Til Vaaben da!
- (24) ADJUDANTEN: Nej, misforstaa mig ikke. Det er ...
- (25) HANNIBAL: Hvem siger ”Til Vaaben” her?
- (26) ADJUDANTEN: Det er ... det er selveste...
- (27) HANNIBAL: Naa?
- (28) ADJUDANTEN: Quintus Fabius Maximus har indfundet sig.
- (29) HANNIBAL: (*farer sammen, staar et Øjeblik*) Naa. Ja ja! saa før ham til mig.
- (30) FABIUS: (*ind med et lille Følge af Romere*) Ja, jeg er altsaa Quintus Fabius Maximus — — jeg har umaget mig herover ud fra et privat Ønske om en Samtale med jeres Feltherre. Det er vel ikke det bedste Tidspunkt paa Dagen; men et senere vilde maaske være ringere endnu. Hvis jeres Feltherre har lagt sig til at sove, anmoder jeg jer om at faa ham til at staa op eller i det mindste føre mig til hans Seng. Og hvis han muligvis slet ikke er gaaet til Hvile endnu ...
- (31) HANNIBAL: Her staar han.
- (32) FABIUS: Her? hvor?
- (33) HANNIBAL: Hannibal⁷ er mig.

⁵ *Jupiter*: Øverste gud i den romerske mytologi, vejrgud og beskytter af lande, samfund, love og retfærdighed. [BOE]

⁶ *knusende og afgørende Slag*: Det lykkedes aldrig for fønikerne at lokke romerne til et sådant slag pga. Fabius' nøler-strategi, som efter Cannae blev officielt indført. [BOE]

⁷ *Hannibal*: Hannibal Barca (247-183/181 f.Kr.), Nordafrikansk født, fønikiernes feltherre i 2. puniske krig. Hannibal ledte hæren, hvor bl.a. elefanter indgik, til Italien efter den for romerne overraskende rute: Spanien-Italien via Alperne. Hannibal betragtes ofte som en af de største hærførere i historien side om side med navne som Alexander den Store, Julius Cæsar osv. [BOE]

- (34) FABIUS: Aha. Naa, det er dig. Ja. Saa er du altsaa ikke gaaet til Hvile. Saa behøvede jeg maaske knap saa mange Undskyldninger, som jeg fandt det sømmeligst at falde ind ad Døren med. Naa saa! Saa du er Hannibal. Det burde jeg have kunnet sige mig selv. Men mit Syn er ikke saa godt mer. Jeg har altid holdt mig forsynet med etiopiske Elskerinder, dem fra Højlandet, du ved, de er som Bad i en Kilde efter en Ørkenstorm. De kvæger⁸ Legemet, men de tager paa Øjnene. Og Alderen gør det jo ikke bedre, nej, saamænd gør den ej.
- (35) HANNIBAL: Vil du ikke tage Plads? Jeg kan byde paa nymalket Gedemælk.
- (36) FABIUS: Gedemælk — oprigtig talt — Gedemælk — undskyld, at jeg smager paa Ordet. Men det forholder sig saadan med Mælk, at min Hukommelse ogsaa har tabt sig en Del paa det sidste. Derimod har jeg en lille Lædersæk her i Bæltet ... min Tunge har Tilbøjelighed for at sprække ... derfor plejer jeg altid at kunne fugte den. Hvis det ikke generer dig...
- (37) HANNIBAL: Paa ingen Maade.
- (38) FABIUS: Du vilde vel ikke gøre mig den Ære og Glæde at smage ...
- (39) HANNIBAL: Jeg for mit Vedkommende nyder aldrig andet end Vand og Mælk.
- (40) FABIUS: Gud være lovet! Gud være priset og lovet! Kan Mælk faa dig til at udrette slige Bedrifter, hvad vilde du saa ikke drive det til, hvis du drak Vin.
- (41) HANNIBAL: Jeg byder den romerske Feltherre velkommen i Fønikernes Lejr.
- (42) FABIUS: Fhv., kære Hannibal, fhv. Feltherre. Nu er det de Herrer Paulus og Varro,⁹ der har Hovedansvaret, i hvert Fald hvis det gaar godt. Gaar det galt, er det aldrig — —
- (43) HANNIBAL: Ønsker du at tale med mig i Enrum?
- (44) FABIUS: — — — er det aldrig af Vejen at have haft en erfaren Rotte som Fabius med i Raadet. — Enrum, sagde du! Min Far mente altid: Enrum er forbeholdt Kvinderne. Hav aldrig Vidner paa, hvad du tager dig for med en Pige, og altid Vidner paa, hvad du giver dig af med sammen med Mænd. Imidlertid — i Betragtning af det ekstraordinære ved Situationen — — Enrum, sagde du — naa ja, lad gaa!
- (45) HANNIBAL: (*gør et Tegn. De bliver ene to.*) Hvem har sendt dig, Fabius Maximus?
- (46) FABIUS: Sendt og sendt? Er jeg sendt? Bare jeg nu vidste, hvad jeg skal svare. Skal jeg sige: Guden? skal jeg sige: Instinkt. Skal jeg sige — jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Jeg kommer ikke fra Varro. Jeg kommer ikke fra Paulus. De vilde begge sætte højst pantomimiske¹⁰ Ansigter op, hvis de fik Nys om den lille Barscene her. Jeg

⁸*kvæger*: Betyder at lindre eller styrke (oprindeligt ved badning eller med omslag), jf. ”vederkvægelse”. [ODS]

⁹*Paulus og Varro*: To romerske feltherrer og konsulere, som havde fælles kommando over de romerske tropper: Lucius Aemilius Paulus (død 216 f. Kr.) og Gaius Terentius Varro. Det siges, at Varro ledte tropperne i slaget ved Cannae mod Paulus’ råd, men ironisk nok var det Paulus, som blev dræbt i slaget.

¹⁰*pantomimiske*: Kommer af det græske ”pantomimos” (som efterligner alt) og bruges om scenisk fremstilling, hvor skuespillerne udtrykker sig ved gebærder og miner, men uden ord. Fabius hentyder til de to generalers store overraskelse, hvis de havde hørt om hans besøg hos Hannibal. [ODS]

kommer fra mig selv. Jeg er til Aars. Jeg kan dø, før jeg faar opfyldt alt for mange flere af mine Ønsker. Et af dem har længe været at faa den Mands Ansigt at se, der har voldt os Romere dether Bryderi.

(47) HANNIBAL: Det Ansigt har jeg mange Gange søgt at vise dig. Det er ikke min Skyld, du altid vendte Ryggen til,¹¹ naar jeg kom.

(48) FABIUS: Det var du ked af, jeg gjorde?

(49) HANNIBAL: Oprigtig talt: ja, det var jeg ked af.

(50) FABIUS: Det var ogsaa Meningen. Saa fik jeg altsaa min Vilje, kan jeg forstaa.

(51) HANNIBAL: Ja, Fabius Maximus, for saa vidt havde du Succes over for mig: det lykkedes dig hver Gang at flygte. Men Successen strak ikke til over for dit Folk. De kaldte dig Nøleren. Og de afsatte dig.

12

(52) FABIUS: Til Trods for, at jeg var den eneste Feltherre, der ikke har hentet sig noget Nederlag i denne Krig.

(53) HANNIBAL: Husk, det er et stolt og tappert Folk, det romerske. Det er ikke vant til at nøjes med ikke at lide Nederlag. Det er vant til Sejre. Til at stopfodres med Sejre. De Herrer Varro og Paulus — hvornaar har de tænkt at angribe mig? Eller har de opgivet Angrebet?

(54) FABIUS: Vi har 80.000 Mand.

(55) HANNIBAL: Jeg har 120.000.

(56) FABIUS: Du husker fejl. Du har 50. Ikke mindre og slet ikke mere. Dine Tropper er ramt af Sygdom og lider under daarlig Ernæring, og deres Vaaben er slidt. Vi har 80.000.

(57) HANNIBAL: Du sagde 120.000 før.

(58) FABIUS: Gjorde jeg? Saa løj jeg. For vi har kun 80. Vel udrustede, ved god Helsen og passende Huld¹³. Der er over 100 Senatorer i Hæren, og Modet er højt.

(59) HANNIBAL: Denne Gang vil I altsaa slaa mig. Og derfor kommer *du* for at give mig det Venneraad at flygte uden Kamp?

(60) FABIUS: Du anser mig for en gammel Idiot. Du har Ret; det er jeg utvivlsomt. Det samme regner de mig for hjemme i Rom. Og det er det tillidvækkende ved mig. Du, Hannibal, du er et Geni; det anerkender vi alle, og vi takker Jupiter for, at du ikke er født hos os. Den værste Skæbne, der kan overgaa et Folk, er at blive hjemsøgt af et Geni. Geniet er bidt af den fixe Idé, at det kan faa Bugt med os Idioter. Det kan det aldrig. Derfor er det fortabt.

(61) HANNIBAL: Kommer du da til mig for at gøre mig til Idiot?

¹¹*vendte Ryggen til*: Jf. Fabius' nøler-strategi. [BOE]

¹²*Og de afsatte dig*: Hannibal taler sandt mht. afsættelsen af Fabius, men det voldsomme tab, slaget kom til at give romerne, og som Fabius søgte at undgå, medførte i virkeligheden Fabius' genindsættelse. [BOE]

¹³*Huld*: Betyder i denne sammenhæng "kød på kroppen". "At være ved godt huld", kødfuldhed, fyldighed. [ODS]

- (62) FABIUS: Hvad er det egentlig, du vil? Udrydde Rom. Vel. Og, hvad er det, Rom vil? Udrydde Carthago. Vel. Men se, jeg — — hvad vil jeg? ja, hvem er jeg? Jeg er en gammel Mand, saa gammel, at jeg er blevet til et Menneske. Jeg er saadan, at selv om jeg bor i Rom, saa synes jeg, der er omtrent lige lidt vundet ved at faa afskaffet den ene eller den anden af de to Byer. Jeg har fem Børn¹⁴ og tretten Børnebørn. Jeg holder af at se de Børn lege. Og jeg bilder mig ind, at Børn i Carthago leger næsten paa samme Maade som Børn i Rom. Det er een Ting. En anden er, at Rom skal handle, og Carthago skal handle. Jeg vil hellere handle med en By end med en Grushob, hvabehar?
- (63) HANNIBAL: Dine Argumenter gør intet Indtryk paa mig. Jeg er ikke gift, jeg har hverken Børn eller Børnebørn. Jeg ved aldrig af, jeg har set Børn lege. Og jeg er ikke Forretningsmand. Den Maade, jeg foretrækker at handle paa, har intet med Penge at gøre.
- (64) FABIUS: Har du ikke Børn, kan du faa. Og du har dog vel selv været Barn og leget engang.
- (65) HANNIBAL: Det — har jeg maaske.
- (66) FABIUS: Der ser du. — Hør nu her: Naar jeg foreslaar noget i Rom, saa griner de af mig. Og naar de er færdige med at grine, saa gør de det. For de synes om det gamle Snøvl. Naar du foreslaar noget i Carthago, saa skærer de Tænder imod dig, for de kan ikke lide dig, men de bøjer sig for dit Geni. Hannibal, lad vore to Hære gaa i Hvil! lad os to rejse hver til sin Stad, og sige: ”Vi vil Fred med hinanden i Stedet for at øde hinanden op til Glæde kun for vore fælles Fjender”. Børnene bliver ved med at lege paa begge Sider af Havet og Skibene bliver ved med at bære deres Lykke og Blomstring fra Kyst til Kyst.
- (67) HANNIBAL: Hvorlænge vil den Fred vare?
- (68) FABIUS: Ingen Fred er evig. Men hver Dag, Freden varer, er en vunden Velsignelse.
- (69) HANNIBAL: Og saadan taler Krigsmagten Roms øverste Feltherre! Hvordan kan et Folk i Løbet af bare en god Snes Aar blive saa senilt? I Sandhed, jer Stilling maa være kritisk, naar man sender dig til mig med et saa latterligt Tilbud.
- (70) FABIUS: Jeg har 80.000 Tropper, du har kun 50.
- (71) HANNIBAL: Jeg vidste ikke, en Ulv kan blive saa tandløs, at den ender som Faar. Fred beder Rom om. I Aarhundreder har I vadet frem gennem Blod. Nedtrampede Marker, afbrændte Byer, Befolkninger lagt i Slavelænker har markeret jer Vej. Du spurgte mig før, om jeg ikke har leget som Barn. Det har jeg, min Hr. Feltherre, jeg har leget paa de Grusdynger, I omskabte Byerne til. Min Far tog mig fra min Mors Bryst med ud i Felten. Kun 9 Aar gammel laa jeg paa Knæ mellem rygende Ruiner og prøvede med min lille Haand at stoppe Blodet fra det Banesaar¹⁵ i Fars venstre

¹⁴fem Børn: Som et kuriosum kan det nævnes, at Kaj Munk selv havde 5 børn, da han skrev denne enakter.

¹⁵Banesaar: Oldnordisk ord (”banasár”) for et dødeligt sår. [ODS]

Side, I havde bibragt ham. Saadan er det, jeg har leget som Barn. Nu vil I Fred, paa Toppen af jert røvede Bytte vil I have Fred til at sidde og mæske jer, mens de Folkeslag, I har lagt Aag paa, bliver ved at øge jer Bunke. — Du gamle Ræv, med lallende Hyklertale kommer du her til *mig*, mig, som Skæbnen har oprejst og udvalgt til at gøre Ende paa jeres skamløse Kræmmerherredømme, bringe Sejr og Frihed til de Nationer, I holder under jer Slavepisk.

(72) FABIUS: Du vil vel ikke gentage det eengang til?

(73) HANNIBAL: Gentage?

(74) FABIUS: Undskyld mig, jeg hørte ikke rigtig, hvad du sagde. Du vil vel ikke sige det engang til? Jeg fattede ikke helt Meningen. Jeg blev lidt distræt. Det er denne Maade at tale paa. Man har sagt mig, at saadan bruger man at tale til en Folkeforsamling hjemme hos jer. Men dels er jeg jo bare et enkelt Menneske, og dels taler vi ikke saadan i Senatet. Vi har den Overtro der, at den, der raaber højest, har ikke noget videre paa Hjerte, for Sandheden skaffer sig Ørelyd i Kraft af sig selv. Ja, saadan har vi vore Fordomme i Senatet. Men vi er jo ogsaa et gammelt Folk.

(75) HANNIBAL: Maaske denne Samtale kan sluttet.

(76) FABIUS: Jeg frygter, du har Ret. Jeg beder undskylde, jeg kom her. Jeg har spildt min Tid. Det gør ikke noget. Jeg har nok af den. Jeg har spildt din. Det er værre. Helt spildt er mit Besøg dog ikke. Det har skaffet mig en Indsigt: Mit Folk har Ret: Der er kun een Maade, man kan overbevise Folk som dig paa, og en Nation, der fostrer Folk som dig, nemlig, ved at slaa jer ihjel. Hvilket saa maa effektueres.

(77) HANNIBAL: Haa! Af hvem? af jer? af Romerne? Jeg gik over Alperne, og mødte jer ved Ticinus¹⁶, og jog jer tilbage over Po. Jeg løb jer ind igen ved Trebia¹⁷, og spredte jeres Lig som Gødning over Norditaliens Slette. Jeg viste Flaminius den Haan at gaa ham forbi, lokkede ham efter mig ind i Snævringerne ved Trasimenersøen¹⁸ og ofrede kun 1500 Tropper paa at slagte 15.000 af jeres Elitesoldater. De to Trediedele af Italien ejer jeg nu. I Morgen kaster jeg mig over Paulus og Varros 80.000 her uden for Teltet. Hvordan det gaar dem, skal du faa at se, hvis du lever i Morgen til Ende.

(78) FABIUS: Og hvad saa?

(79) HANNIBAL: Hvad saa? Det er mig, der skal spørge: Hvad saa?

(80) FABIUS: Du vil vinde stort Bytte, Guld i Tønnevis, Vaaben, Fetalje¹⁹...

(81) HANNIBAL: Og hvad vil I?

¹⁶*Ticinus*: Flod i det nordvestlige Italien, hvor Hannibal i november 218 f.Kr. besejrede Publius Cornelius Scipios' (d. 211 f.Kr.) romerske styrker, hvorved Hannibal vandt herredømmet i Norditalien og kunne forstærke sin hær yderligere. [BOE]

¹⁷*Trebia*: Ligeledes en flod i Norditalien ved byen Placentia, hvor Hannibal tilføjede romerne endnu et knusende nederlag i december 218 f.Kr. [BOE]

¹⁸*Trasimenersøen*: Stor sø i det centrale Italien, hvor Hannibal år 217 f.Kr. lokkede konsulen Gaius Flaminius og dennes tropper i baghold. Blandt de 15.000 døde romerske soldater var Flaminius selv. [BOE]

¹⁹*Fetalje*: Kommer af det latinske "victualia" og betyder levnedsmidler, fødevarer eller proviant. [ODS]

- (82) FABIUS: Og dine Ryttergeneraler vil sige til dig: ”Om en Maaned kan du spise Frokost paa Capitol²⁰. Nu ligger Vejen til Rom dig aaben”.
- (83) HANNIBAL: Og mine Generaler vil have Ret.
- (84) FABIUS: Generalerne vil have Ret. Vejen til Rom ligger dig aaben. Men du slaar ikke ind paa den Vej. For Rom ligger ikke aaben.
- (85) HANNIBAL: Og hvorfor ikke, om jeg maa spørge?
- (86) FABIUS: Hvorfor skal jeg sige dig, hvad du selv ved saa godt som jeg. Du kender jo det romerske Folk, at jo værre det gaar det, des roligere bliver det. Det tror og tvivler paa meget, men eet tror det paa: at hvert Nederlag vi lider, bringer os nærmere til Sejren. Ryk frem mod Rom, Feltherre, hvis du er uforstandig nok til det. Fra en af Højene uden for Byen kan du maaske faa et Syn at se, der vil forfærde dig. Du vil se en Senator bevæge sig tværs over Forum i *Løb*. Og dine Knæ vil blive til Vand under dig. For det ved du, at naar en Romer skynder sig, begynder Mirakler at ske. Fortvivlelse er en god Tandpasta. Den giver Faarene Ulvetænder igen. Rom er en Millionby. En Million Ulve kan du ikke kæmpe imod. Saa vil du dreje bort fra Rom, og gaa mod Syd.
- (87) HANNIBAL: Norditalien blev mit i Forgaars, Mellemitalien ejer jeg siden i Gaar, Syditalien vinder jeg mig i Morgen. Da vil alle jere Forbundsfæller falde fra.
- (88) FABIUS: De vil ikke falde fra. De kan ikke lide os — maaske. Men de hader dig. For du er Ulv, saadan som vi har været det. Vi har forandret os, men du bliver aldrig andet end Ulv. Vi har erobret Verden — kald det Forbrydelse. Men derefter har vi vist, vi duer til at styre den. Det ved vore Forbundsfæller; derfor falder de ikke fra. *I drives af Had og Hævn og Trang til Selvhævdelse; I stiler stort, I kæmper godt, Historien vil nævne jer med Beundring og Respekt. Du er meget mere end mig og mine, det ved jeg godt. Men jeg holder af at se Smaabørn lege.* Saaledes talte i det Aar 538 efter Byens Grundlæggelse Quintus Fabius Maximus, Feltherre og Bedstefar.
- (89) HANNIBAL: Du taler, som om Rom var en evig Stad.
- (90) FABIUS: (*Farer umærkelig sammen ved Ordet. Saa sidder han lidt, møder Hannibals Blik og nikker.*)
- (91) HANNIBAL: Haa! Den er gammel, det er det modsatte af evig. Forbenet²¹ og forkalket. Har overlevet sig selv. Dens Time er inde.
- (92) FABIUS: Evig! Den evige Stad. Dog — een Fare har den. Det er dens Magt. Men hver Gang vi vil dorse²² hen, sender Jupiter en Forskrækkelse, som dig med din Pigkæp til at muntre os vaagne igen.
- (93) HANNIBAL: Det er mer end en Pigkæp, jeg kommer med. Hvad vil din Million af Ulve gøre, naar de ingen Tilførsler faar? Naar jeg har Italien i min Haand, maa Rom

²⁰ *Capitol*: En af Roms syv høje, hvor romerrigets politiske og religiøse hjerte lå. [DSD]

²¹ *Forbenet*: Tysk ord (”verbeinen”) brugt i overført betydning - det at man stivner i en mening eller bliver forstokket. [ODS]

²² *dorse*: Ordets oprindelse er uvis, men muligvis kommer det af ”dåre”, på gammeldansk: ”da(a)rsk” (tåbelig). Ordet bruges i betydningen ”manglende foretagsomhed og energi”. [ODS]

dø af Sult og af Sot²³.

(94) FABIUS: Og du, hvad vil du dø af? Du staar i Syditalien med dine Hære. Romerne vil udnævne en Mand som Marcellus²⁴. Du vil slaa ham i eet Slag, i to, i tre. Saa vil Romerne atter udnævne en gammel Taabe som Fabius Maximus. Du rykker frem imod ham, men saa er han veget. Du finder ham et andet Sted, og atter flygter han æreløst. Den gamle Leg om igen. "Hvor bliver vore Sejre af?" spørger de hjemme i Carthago. Er Hannibal paa Retur? Husk, de er et ungt Folk, vant til kun at vinde. De har ikke en gammel Kulturs Reserver over for Tab af Prestige og Slag.

(95) HANNIBAL: Saa stormer jeg Rom.

(96) FABIUS: Rigtigt. Saa drives du til at gøre det, som du egentlig godt ved, du ikke vil. Du stormer Rom. Det kunde ligne et Rokkehoved som gamle Fabius at forære dig Rom. Gaar han i Barndom? Maaske. Rom gaar i Alderdom. Der er mange brøstfældige Kvarterer, man kunde staa sig ved at faa brændt af. Men hvor blev Fabius af? hvor er Hærene henne? har Fanden da taget Romerne? De er oppe i Bjergene, de er ude i Sumpene, de er inde i Krattene, de er her og der og alle Vegne og intet Steds. De taber og de flygter, og de er til Latter for Verden og uden Ære og ved selv knap ud eller ind. Kun eet ved de: Ikke at de er udvalgt af Skæbnen og kaaret af Guden og opfyldt af Kaldet og alt saadan noget fint noget; nej, bare det, at de vil holde ud, den enkle Visdom, der har gjort dem til Herre over Folkeslagene. Saalænge, som Bjergene gaar opad og der er Vand i Havet, vil Romerne holde ud.

Hannibal, Fønikiens geniale Feltherre, en gammel Romer byder dig sin Haand: skal vi ikke spare Verden.

(97) HANNIBAL: Haa!

(98) FABIUS: (*Rejser sig brat; med helt forandret Mæle, næsten ungt, siger han haardt, knapt, koldt*) Saa kondolerer jeg dig med Sejren²⁵ i Morgen. (*Og hans Fodtrin lyder som en Hær paa March.*)

²³Sot: Betyder sygdom, navnlig en farlig, smitsom eller dødelig sygdom. [ODS]

²⁴Marcellus: Marcus Claudius Marcellus (268-208 f.Kr.), romersk general som havde kommandoen over de overlevende tropper fra slaget i Cannae. Det lykkedes Marcellus at holde områderne Nola og det sydlige Campania fra Hannibal, og de to feltherrer mødtes først i kamp i 209 f.Kr. i slaget ved Asculum nær Venucia i det centrale Italien, men slaget endte uden egentlig afgørelse. Marcellus havde tilnavnet "Roms Sværd". [BOE]

²⁵Sejren: Fabius fik ret - Hannibal vandt slaget og mistede kun ca. 6.000 mænd mod et romersk tab på mere end 60.000 - men som Fabius forudså, vandt romerne 70 år senere endegyldigt krigen med Karthagos udslettelse i år 146 f.Kr. [BOE & DSD]